

Instytut Pamięci Narodowej

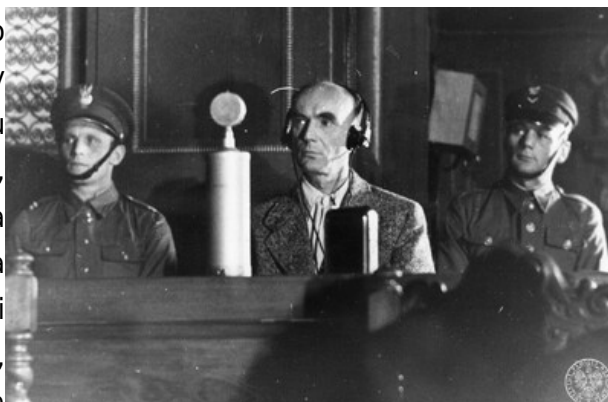
<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/159757,Osadzie-niemieckich-zbrodniarzy-z-II-wojny-swiatowej-76-rocznica-powolania-Najwyzszego-Trybunala-Narodowego>
03.05.2024, 19:01

Osądzić niemieckich zbrodniarzy z II wojny światowej - 76. rocznica powołania Najwyższego Trybunału Narodowego

Data publikacji 18.02.2022

18 lutego 1946 r. wszedł w życie dekret Rady Ministrów o Najwyższym Trybunale Narodowym. Miał on sędzić nie tylko największych niemieckich zbrodniarzy wojennych wydanych Polsce. Komuniści rządzący Polską chcieli wykorzystać okazję do walki wewnętrznej i osądzić także przedstawicieli przedwojennych władz II Rzeczypospolitej, przypisując im „klęskę wrześniową i faszyczację życia politycznego”.

Ostatecznie przed NTN odbyło się tylko siedem dużych procesów zbrodniarzy nazistowskich: namiestnika Rzeszy w Kraju Warty Arthura Greisera (Poznań 1946), komendanta KL Plaszow Amona Götha (Kraków 1946), „katów Warszawy” Ludwiga Fischera, Ludwiga Leista, Josefa Meisingera i Maxa Daumego (Warszawa 1946-1947), komendanta KL Auschwitz Rudolfa Hößa (Warszawa 1947), 40 dalszych członków załogi KL Auschwitz (Kraków 1947), namiestnika Okręgu Rzeszy Gdańsk-Prusy Zachodnie Alberta Forstera (Gdańsk 1948) i szefa rządu Generalnego Gubernatorstwa Josefa Bühlera (Kraków 1948).

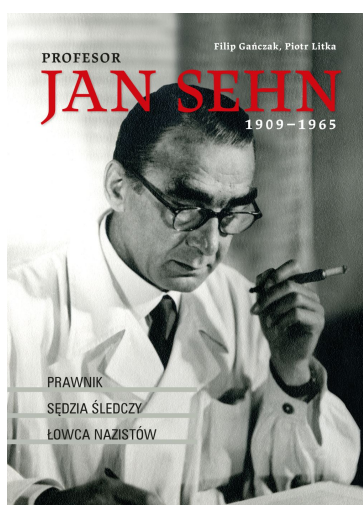
Proces Arthura Greisera w Poznaniu, czerwiec/lipiec 1946 r.

Spośród 49 oskarżonych, którzy stanęli przed Najwyższym Trybunałem Narodowym, 31 osób zostało skazanych na karę śmierci (29 wyroków wykonano), a 17 na karę pozbawienia wolności od dożywocia do 3 lat. Jednego oskarżonego uniewinniono - był to lekarz SS Hans Münch, sądzony w krakowskim procesie załogi KL Auschwitz.

Choć Najwyższy Trybunał Narodowy powołały władze komunistyczne i niewątpliwie miał on służyć ich legitymizacji, jego dorobek na ogół jest dziś pozytywnie oceniany przez historyków. Wśród sędziów i prokuratorów NTN było wielu doświadczonych prawników z

autorytetem zbudowanym jeszcze przed wojną. Materiał dowodowy zbierano starannie, a oskarżeni mieli realną możliwość obrony – także z pomocą przydzielonych im obrońców z urzędu. Joanna Lubecka z Oddziałowego Biura Badań Historycznych IPN w Krakowie uznaje, że procesy przed Trybunałem były „prowadzone starannie, bez naruszeń prawa i procedury”, zgodnie „z modelem sądenia w prawnym systemie Zachodu”. Zasługą prawników zaangażowanych w ich przygotowanie i przeprowadzenie było nie tylko ukazanie indywidualnej winy oskarżonych, lecz także przedstawienie niemieckiej okupacji Polski jako konsekwentnie realizowanego planu eksterminacji podbitego społeczeństwa.

Zbrodnie niemieckie w okupowanej Polsce i ich sądowe rozliczenie od wielu lat stanowią przedmiot badań Instytutu Pamięi Narodowej. Efektem są liczne publikacje.

W pracy pt. *Niemiecki zbrodniarz przed polskim sądem. Krakowskie procesy przed Najwyższym Trybunałem Narodowym* (2021) dr Joanna Lubecka przybliży cztery rozprawy przed NTN przygotowywane przez Okręgową Komisję Badania Zbrodni Niemieckich w Krakowie: procesy Amona Götha, Rudolfa Hößa, 40 członków załogi KL Auschwitz i Josefa Bühlera. Autorka m.in. kreśli sylwetki oskarżonych i prokuratorów, oddaje ówczesną atmosferę wokół rozliczeń zbrodni niemieckich i związane z nimi dylematy prawne.

Polecamy też album *Profesor Jan Sehn 1909-1965. Prawnik, sędzia śledczy, łowca nazistów* (2019) dr. Filipa Gańczaka i Piotra Litki. Tytułowy bohater stał na czele wspomnianej Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Niemieckich w Krakowie i miał ogromny udział w przygotowaniu czterech z siedmiu procesów przed NTN.

Wiele materiałów o sądowym rozliczeniu zbrodni niemieckich w Polsce jest dostępnych w portalu IPN przystanekhistoria.pl, na innych stronach Instytutu Pamięci Narodowej oraz na kanale IPNtv:

[Sylwia Afrodyta Karowicz-Bienias: Zbrodniarze pod sąd! - czyli o powołaniu Najwyższego Trybunału Narodowego;](#)

[Filip Gańczak, Rafał Leśkiewicz: Tropiciele zbrodniarzy;](#)

[Filip Gańczak: Maria Mandl;](#)

[Filip Gańczak: Morderca z Płaszowa;](#)

[Wojciech Wichert: Arthur Greiser - wzorcowy nazista;](#)

[Wojciech Wichert: Albert Forster - gdański namiestnik Adolfa Hitlera;](#)

[Joanna Lubecka: Teoretycznie obrońca mógł być każdy;](#)

[Joanna Lubecka: Kat, który kochał dzieci;](#)

[Filmowa relacja z "Rozmowy o książkach i nie tylko...": Procesy niemieckich zbrodniarzy wojennych;](#)

[Filmowa relacja z promocją książki "Profesor Jan Sehn \(1909-1965\)";](#)

[Z filmoteki bezpieki odc. 42 - Egzekucje zbrodniarzy hitlerowskich.](#)